

Za gospodarje

Maribor, dne 12. aprila 1933.

Izgledi za napredek v sadjarstvu Mežiške doline.

(Izgledi po sadnem ogledu v Prevaljah.)

Ob dobri letini 1932. leta smo poskusili zajeti vse sadne sorte, zlasti pa jesenska in zimska jabolka, da dobimo pregled o stanju sadjarstva v teritoriju od Dravograda do Črne. Obrnili smo se na vse kraje te doline za sodelovanje ter dobili vzorce skoro od vseh strani. Obsežna dolina Prevalje jih je poslala iz vseh predelov; dobili pa smo jih tudi iz Tolstega vrha, Libuč, Mežice, Št. Danijela, Dravograda, Libelič in Kotelj. Ko bi nam ne manjkalo agilnih moči, bi zajeli še Javorje, Koprivno, Sele, Podpeco in Urško goro samo. Zbrali pa smo vsekakor najvažnejše točke Mežiške doline in lahko nam je podatki dovolj jasno sliko o napredku sadjarstva v nekaterih predelih, o zaostalosti pa v drugih.

Resnici na ljubo moram poudariti, da so le redke izjeme oni sadjarji, ki z namenom nočejo napredovati v sadjarstvu. Povsod se trudijo, da bi čim bolj posadili zemljišča s sadnim drevjem tam kjer gre, a trditi smem, da smotrenega dela v tem pogledu manjka zlasti tam, kjer bi bilo najpotrebnejše, to je v manj ugodnih legah in na gorskih pobočjih. Povsod slišim, da ovira visoka lega napredek, da zapade preveč snega, ne dozori sadje, divjačina poškoduje mlade nasade itd.

Da na vrh Urške gore (1697 m) ne moremo saditi drevja, ne dvomim, vendar pa smo na sadnem ogledu ugotovili, da so prinesli posamezni kmetje prav lepo žlahtno sadje iz višin 900 m izpod Urške, 850 m na Tolstem vrhu, do 600 m pa iz mnogih predelov. Če pomislimo, da smo dobili iz teh višin Zlato parmeno, ki je precej razvajena v primeri z drugimi sortami, lahko sklepamo, da bi se smotreno lahko doseglo tukaj več, v bolj

zaostalih enakih legah pa še vse. Ko bi pazili kmetje le nekoliko na oskrbo sadnega drevja, ga čistili, mu gnojili, bi gotovo od vseh dobili tako lep sad, kakor je prišel od najvišje lege, to je od domače Ravnjaka v Kotu (Zlata parmena).

Zlata parmena je jesensko jabolko. Imeli smo na ogledu to vrsto od 25 posestnikov iz najrazličnejših krajev doline in hribovja. Menda ji je nabolj prijalo na senčni strani doline, ker so v splošnem od tam prišli najlepši in najčistejši komadi. Zlata parmena je zelo občutljiva napram fuzikladiju, kar smo opazili skoro na vseh poslanih vzorcih. Radi te svoje lastnosti tudi ni v sadnem izboru in nje širjenje ne priporočamo več. Bolje je gojiti trpežnejše sorte, ko so desinfekcijska sredstva draga in ker z nego takega sadja še nismo napredovali preveč. Nečisti, od fuzikladija napadeni sadeži niso za trg. Mlajše drevje treba precepiti s trpežnejšimi sortami iz sadnega izbora.

Tudi ostalih jesenskih jabolk je bilo dovolj. Zastopani so bili: Jakob Lebel, Kralj Aleksander, Gdanski robač, Pisani kardinal, Gravensteiner, Prinčevo jabolko, Rdeči kalvil, Ovčji nos in Funtovke. Očividno se drže sadjarji pri izbori sort velikosti sadežev mnogo bolj, kot njih kakovosti. Tako je bilo razstavljenih lepo število Funtovk, med njimi nekatere prav impozantne velikosti, in zlasti one iz Zelenega brega, torej višine 700 m in solnčne strani. Po zatrdilu sadjarjev Funtovka ne rodi rada. Zakaj bi je ne precepili ali zamenili s trpežnejšo, rodovitnejšo sorto! Pisani kardinal je v sadnem izboru in že razširjen v dolini do višine 800 m. Od 15 posestnikov smo pa dobili lepe, zdrave komade Rdečega kalvila ne priporočamo radi male plodovitosti in slabe trpežnosti. V našem sadnem izboru sta Gdanski robač (5 posestnikov) iz lege 600 m na ogledu in Gravensteiner iz lege 600 m od 4 posestnikov. Ker smo dobili Kardinala, Gdan-

skega robača in Gravensteinca iz tako visokih leg v lepih vzorcih, in ker so vsi trije v sadnem izboru za našo dolino, priporočamo jih na tem mestu za širjenje tudi v nadalje za vinske lege, pa bodi solnčne ali senčne, kakor dokazuje naš sadni ogled. Ker nam pri tako visokih legah ne gre za tem, da bi jemali v poštev večjo ali manjšo trpežnost, transportne možnosti itd., ampak zgolj to, da pridejo boljše in rodovitnejše sadne sorte do najvišjih vegetacijskih mej, imamo samo to željo, da naj naši planinski kmetje gojijo te tri sorte, dokler se tudi nam rodi znanstvenik, ki bi vzgojil še trpežnejše in za gorsko lego primernejše sorte. Morda bi poizkusil kateri sadjar še gojiti Pri-čvevo jabolko, ki smo jo dobili v treh vzorcih iz planinskih predelov in ki ni v našem sadnem izboru; s tem bi zaenkrat izpopolnil izbor za planinske naše kraje.

Pri tem bi z ozirom na možnost sadjarstva v planinskih predelih še pripomnil, da sem videl češpljeva in slivova drevesa na solnčnih pobočjih Javorij do višine krog 1000 m; govoril sem s prav pametnim kmetom-sadjarjem, ki se v tej višini trudi z nasadom boljših moštnih hruševih sort in sicer z uspehom, radi česar se čudim bojzani, da bi v takih višinah in enako ugodnem terenu ne mogle roditi saj boljše poletne in jesenske sorte. Po mojem mnenju je še drug razlog, ki da upanje na uspeh. Med tem, ko cvete sadno drevje v dolini baš v času, ko ni še ustaljeno v igredno vreme z menjajočim dežjem, snegom, solncem, odcveti sadno drevje v planini saj od 600 m naprej v ustaljenem, lepem solnčnem vremenu. To dokazujejo črešnjava drevesa ter orehi. Tudi to je razlog več, da ima planina svoje pospeševalce za sadjarstvo.

Za Mežiško dolino in za kraje ob Dravi do Libelič bi seveda bil greh, ako se širijo gor navedene jesenske sorte, ker so tržne možnosti dane, transportnih težkoč ni, ker zorijo tukaj tudi zimske, to je trpežne sorte. Lega teh dolinskih krajev se dviga od 340 m pri Dravi do najvišje 650 m do Črne. Tukaj torej višinske ovire ne pridejo prav v poštev. Edino bi morali računati s kvaliteto in debelostjo oranice ter s solnčno svetlobo, ki ji je od Mežice dalje proti Črni

malo, dolina je preozka. Tukaj bi morda še uspevalo koščičasto sadje, ker je svet apneno kamenje s plitvo oranico.

Drugod po dolini so pa možnosti napredka precej široke, kakor vidimo tudi iz razstavljenega sadja. Opirati se moramo pa na sadni izbor za našo dolino, če hočemo iz množice materiala najte prave smernice. Naš sadni izbor določa za naše prilike od poznih sort Baumanovo reneto in Boikovo jabolko, v drugi vrsti Ontarijo ter Boskopski kosmač, za posebne razmere pa Kanadko in Šampanjsko reneto.

Od prvih dveh, ki sta kot glavni sorti določeni za nas, smo dobili za sadni ogled Baumanovo iz šolskega vrta v Libeličah in od posestnika Kordeža v Farni vasi (prvi sadež), Boikovo jabolko pa od po domače Ravnika iz Libelič. Mogoče, da imamo več reprezentantov v dolini, znak pa je, da ne bodo ti dve sorti dovolj razširjeni. V zadnjih 10 letih se je širilo Baumanovo reneto še precej vneto, a prvi sadež, kakor gori omenjeno, ni bil tak, da bi ga bili sadjarji hoteli razstaviti, predroben je bil. Sadjarji so bili pa tudi pri ostalih vzorcih teh obeh sort nekoliko razočarani. Nekateri so menili, da se je zgodila pomota, ker smo v primeri z ostalimi dobrimi in lepimi sortami dobili dve sorti kot glavni, ki po svoji debelosti nikakor nista imponirali. Preizkušeni torej še nista, kar pa bomo nadoknadili s tem, da precepimo to pomlad manjvredne sorte s temi glavnimi. Na tak način dobimo v 3—4 letih lahko sadeže iz raznih delov doline, ter bi pri prihodnjem ogledu lahko ugotovili, kako se obneseta ti dve glavni sorti, ki bi jih torej na vsak način morali gojiti v naši dolini. Sadjarje vse naše doline torej opozarjamo na važnost precepitve starejših manjvrednih sort, dreves, sadjarske podružnice Tolsti vrh, Kotlje in Št. Danijem pa, da naročijo primerno število cepičev že sedaj.

Od prav priporočljivih sort so nam prisodili v sadnem izboru Ontarijo ter Boskopskega kosmača. Na sadnem ogledu so bili zastopani 4 sadjarji z Ontarijem. Določevala sta sadje gg. Aplenc, prof. sadjarske šole iz Maribora, in sreski šolski nadzornik Močnik. Pri vseh vzorcih Ontarija sta bila različnega nazarjanja. Med tem, ko je g. prof. Aplenc

določil vse štiri sorte za Ontarijo, je g. nadzornik Močnik smatral, da nobenega ni. Za nas pa je velevažno, da pridemo pri tem na čisto. Ako je namreč naš Ontarijo res Ontarijo, potem smo dobili sorto, ki se jo tukaj lahko goji v zavetnih legah in ki bi bila za nas neprecenljive vrednosti. Ontarijo iz šolskega vrta na Prevaljah se drži n. pr. sočen in popolnoma svež do julija, v boljši kleti bi se znal držati še dalje. Bila bi to na vsak način sorta, ki bi prišla na trg prav zlahka v vigradi, ko je transport tudi radi mraza mogoč. Ne bi bilo treba hiteti s prodajo v jeseni. Drevo je povrh prav rodovitno. To sorto hočemo predložiti ponovno strokovnjakom v določitev.

Boskopski kosmač pa se je že po izkušnjah najbolj priporočal. Razstavilo ga je 18 posestnikov iz vse ob Meži ležeče ravnine ter iste ob Dravi; raz gorskih pobočij pa smo je dobili iz višine 500 do 600 m. Le na prisojni plitvi oranici rdeče zemlje je zrasel zelo droben. Tu manjka podtalne vode in mislim še apna. Kdor pozna plitvo oranico na napolavljenem produ v dolin, se je vsak čudil, kako lepo je Boskop uspel. Iz tega razloga bi smeli tega kosmača povsod v dolini dobro priporočati. Ker pa je sad lep tudi iz gorskih pobočij, bi ga kot edino zimsko jabolko skušali širiti tudi v najvišje vrhe na senčni strani doline mesto Zlate parmene.

Kot sorte za posebne razmere so po sadnem izboru določene za našo dolino Kanada in Šampanjska reneta. Kanado je razstavilo 11 sadjarjev, zlasti lepi pa so bili vzorci iz Libelič, Dobrij, Črneč, Fare pri Prevaljah in Dvora pri Dobu. Dobili smo še Kanadko iz zemlje, ki bi dala lepega Boskopa, pa so bili vzorci drobni, da so bili kakor sinčki napram očetom velikanom — ostalih Kanadk. Iz tega razloga bi jo priporočali res tudi samo za posebne razmere in kraje, ki smo jih navedli, kjer je zemlja mogočno debela oranica. Z gorskih pobočij ni bilo nobenega komada.

Šampanjsko reneto pa smo dobili v lepih čistih vzorcih iz doline kakor hribovja do 650 m (solnčna stran). Mežica, ki je v vegetaciji za 8 do 14 dni za Prevaljami, je bila tudi zastopana. To omenjam radi tega, ker so bili vzorci iz šolskega vrta v Mežici, ki leži trdo ob

vznožju Pece in kjer manjka popoldanšnega solnca. Šampanjska reneta je dozorela tudi na šolskem vrtu na Prevaljah skoro v popolni senci, seveda šeje v prvi polovici novembra. Mislim, da bi se jo lahko priporočalo za visoke solnčne lege, kajti po svoji sočnosti, dobrem okusu in trpežnosti v kleti je to sicer srednje debelo jabolko prav priporočljivo. Sorta bi prišla lahko na trg v vigradi, ako se je ni prezgodaj trgalo. V dobri kleti lahko prezimi, kakor vsa zimska jabolka. Iz tega vzroka pa spada k naprednem sadjarstvu primerno dobra klet. Za gorjance je izguba na času in denarju, ako spravljajo po slabih potih svoja jabolka jeseni, ko je konkurenca največja, na trg. Dobre kleti ali dobre sadne shrambe bi jih varovale škode in razočaranj. V vigradi pa se vse lahko v zaobjih proda, kjer ne trpe sadeži toliko radi transporta.

Konec siedi.

Ljudski pravnik.

Vrnitev iz uslužnosti darovanega orodja. K. J. Ž. L. — Pred več kakor 20 leti Vam je nekdo daroval iz uslužnosti ali dobrote orodje; darovalcu ste Vi tudi večkrat kaj popravili. Ta oseba je čez nekaj časa umrla. Zdaj Vam pa več kot po 20 letih neka druga oseba grozi s tožbo. Na vrnitev tega orodja Vas doslej ni nihče nikoli terjal, ker ni bilo posojeno. Vprašate, če Vas lahko tožbi na izročitev, ali pa na plačilo odškodnine, in če ste dolžni izročiti oziroma plačati. — Ker ste dobili do'čno orodje že pred 20 leti in Vas na vrnitev istega ni nihče opominjal skozi ves ta čas, ste dotično orodje že priposestvovali, če bi se ne smatralo, da Vam je pokojnik orodje pred 20 leti daroval. Iz tega sledi, da se Vam tožbe na izročitev orodja ni treba bati, ker Vam istega ne bo treba izročiti, niti plačati odškodnine, razen ako se niste k izročitvi kasneje sami prostovoljno zavezali. V tem slučaju boste pa morali, ali vrniti orodje, ali pa plačati odškodnino.

Dolžnost plačila pravnih stroškov. K. J. Ž. p. L. — Tožbo ste dobili, sedaj pa morate plačati pravnne stroške. Radi bi vedeli, če morate res plačati stroške. — Na Vaše nejasno in skoraj nerazumljivo vprašanje ne moremo dati jasnega ter

točnega odgovora. Kdo mora plačati pravdne stroške, je razvidno iz sodbe. Če izhaja iz sodbe, da ste dolžni stroške plačati in niste zoper to v 14 dneh vložili pritožbe, boste morali stroške plačati. Če jih ne boste plačali zlepega, se bodo izterjali od Vas z izvršbo.

Vplačana zavarovalnina pri Kmetijski eksportni zadrugi. S. M. — Vaš sin je plačal pri Kmetijski eksportni zadrugi čez 400 Din. Zavarovalnine sin ni prejel, čeprav so vsi zavarovanci pomrli. Sin bi bil zadovoljen, če bi dobil povrnjen znesek 400 Din. Vprašate, kaj mora sedaj ukreniti in kam se mora obrniti za izplačilo. — Nad imovino Kmetijske eksportne zadruge v Mariboru je bilo uvedeno stečajno postopanje ter je bilo treba do določenega dne prijaviti vse terjatve v stečajno postopanje. O prijavljenih terjativah se je moral nato upravitelj stečajne svote izjaviti, ali jih prizna, ali ne prizna. Komur jih ni priznal, je moral vložiti tožbo. Ko bodo vse morebitne vložene tožbe končane in ugotovljena imovina Kmetijske eksportne zadruge, se bo imovina razdelila na vse upnike enakomerno, torej tudi na Vašega sina, ki je terjatev prijavil. Če pa terjatve ni pravočasno prijavil, se mu iste sedaj ne izplača prijaviti, ker bi moral mogoče celo sam nositi stroške tozadevne razprave, kar bi veljalo več kakor pa znesek, ki bi ga kasneje on dobil iz stečajne gmote.

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg v soboto 8. aprila 1933 so pripeljali 35 komadov zaklanih svinj; cene: svinjsko meso po 12—13 Din, špeh 13—14. Kmetje so pripeljali 18 vozov sena po 70—75, 7 vozov kislega sena po 45—55, 4 voze otave po 70—75, 6 vozov pšenične slame po 45—50, 5 vozov ržene slame po 45—50, 17 vreč pšenice po 1.75—2, 3 vreče rži po 1.50, 13 vreč ječmena po 1.50, 18 vreč koruze po 1.25—1.75, 19 vreč ovsa po 1—1.25, 13 vreč prosa po 1.50, 2 vreči ajde po 1.50, 14 vreč fižola po 2—3, 24 vozov s 126 vrečami krompirja po 0.75—1.50, 48 vreč čebule po 2—2.50. Cene česna 8—10, zelja glave 2—3, jabolk 2—5, sliv suhih 6—10, orehov celih 5—6, orehov luščenih 22—24. Kokoši 327 komadov po

26—30, piščancev 418 komadov po 30—65, puranov 30 po 60—90, rac 6 po 20—30, zajcev domačih 16 po 5—20. Mleko 2—2.50, surovo maslo 26—28, čajno maslo 32—36, domači sir 7—8, kuhano maslo 32, jajca 0.40—0.75 Din.

Mariborski svinjski sejem. Na svinjski sejem dne 7. aprila 1933 je bilo pripeljanih 178 svinj, cene so bile sledeče: Mladi prašiči 5—6 tednov stari komad 100 do 120 Din, 7—9 tednov stari 150 do 180 Din, 3—4 mesece stari 250 do 380 Din, 5—7 mesecev stari 450 do 550 Din, 8—10 mesecev stari 560 do 580 Din, 1 leto stari 700 do 900 Din, 1 kg žive teže 7.50 do 8 Din, 1 kg mrtve teže 11.50 do 12 Din. — Prodanih je bilo 142 svinj.

Ptujski živinski sejm. Konjski in živinski sejem v torek dne 4. t. m. je bil prav dobro založen. Prignanih je bilo 609 glav in sicer: 190 krav, 110 telic, 124 volov, 11 bikov in 174 konj. Pri cenah se opaža lahen porastek in sicer so se prodajale krave po Din 2 do 3.75, telice po 2.50 do 4.50, voli po 2.50 do 4, biki po 2.50 do 3.50, konji po kakovosti od 600 do 3500 Din. Prodano je bilo vsega skupaj 201 glava. Svinjski sejem v sredo, 5. aprila je bil razmeroma dobro založen. Prignano je bilo 275 svinj, prodano pa 95. Cene so bile iste kakor pri zadnjem sejmu.

Razna obvestila.

Enodneveni tečaj za zatiranje škodljivcev in boleznih sadnega drevja se vrši v pondeljek dne 24. aprila t. l. na banovinski vinarski in sadjarski šoli v Mariboru. Tečaj je teoretičen in praktičen ter traja od 8. do 12. in od 14. do 18. ure.

Ustanovni občni zbor Živnorojskega selekcijskega društva Sv. Križ pri Rog. Slatini se je vršil v nedeljo dne 9. t. m. Navzoč je bil tudi srezki kmetijski referent g. Strašek, ki nam je razložil namen in pomen tega društva. Udeležili so se ga sami zavednejši kmetje v lepem številu, nevedneži pa itak vedno ostanejo doma, kadar je kakšno strokovno predavanje. Morda je še kateri med naprednejšimi živnorojci, ki bi pristopil kot član, pa ni vedel za občni zbor; še lahko to stori ter se prijavi odboru.